

Motion till riksdagen 2018/19:2117

av Åsa Westlund (S)

En bra skola även för barn med neuropsykiatriska funktionshinder

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över skolsituationen för elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av utbildning för att de som arbetar i skolan ska kunna ge rätt stöd till elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av samverkan mellan skola, sjukvård och socialtjänst för att ge bättre stöd till elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Kunskapen om hur skolgången fungerar för barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) är låg. Den information som trots allt finns tyder på att skolan för dessa elever brister i anpassning med stora konsekvenser för individ och samhälle som följd.

Sedan nuvarande skollag trädde i kraft 2010 ska elever med autism eller autismliknande tillstånd gå i grundskolan. Någon särskild uppföljning eller utvärdering av effekterna av dessa förändringar i skollagen gällande barn med autism eller autismliknande tillstånd har inte genomförts såvitt riksdagens utredningstjänst kan se (Dnr 2017:100), detta trots att det nu gått åtta år sedan förändringen skedde.

Antalet barn som diagnosticeras med NPF har ökat kraftigt senare år, och också den utvecklingen gör det angeläget att snarast följa upp och se över hur stödet till barn med NPF fungerar i svensk skola.

Den kunskap som finns om skolgången för barn med NPF kommer enligt riksdagens utredningstjänst i huvudsak ifrån en rapport från Skolverket om barn med funktionsnedsättning generellt och en del uppgifter som framkommit i studier av så kallade

”hemmasittare” och av unga som varken studerar eller arbetar. Tyvärr tyder den kunskap som finns på att det finns många brister i stödet till barn med NPF i skolan.

Rapporten Tillgängliga lärmiljöer? (2016) från Skolverket pekar på stora skillnader mellan skolor och huvudmän. Rapporten visar att ju närmare de svarande är eleverna och den dagliga verksamheten, desto mer negativa uppfattningar har de kring hur skolor och skolhuvudmän arbetar med att undanröja hinder för elever med funktionsnedsättning. Skolverket redovisar vidare att såväl huvudmän och rektorer som specialpedagoger och speciallärare i många skolor menar att det finns för få specialpedagoger och speciallärare som arbetar direkt mot eleverna. Likaså anger de svarande i Skolverkets rapport att det finns brister i lärarnas kompetens om pedagogiska konsekvenser av funktionsnedsättningar.

I betänkandet Saknad! Uppmärksamma elevers frånvaro och agera (SOU 2016:94) framgår att funktionsnedsättning är en riskfaktor för långvarig frånvaro i den obligatoriska skolan. Utredningen anger vidare att många aktörer som arbetar i närvaroteam med uppdrag att hjälpa elever med omfattande frånvaro beskriver att det är vanligt att eleverna har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Vidare har Skolinspektionen noterat en överrepresentation av elever med NPF bland anmälningsärenden som rör omfattande frånvaro.

I ett delbetänkande från samordnaren för unga som varken arbetar eller studerar (SOU 2017:9) anges att företrädare för de verksamheter och projekt som samordnaren har träffat lyfter fram att många av de unga de möter har neuropsykiatriska diagnoser, och att de uppfattar att denna grupp har blivit större de senaste åren.

Till detta kan fogas vad som framkom i organisationen Attentions enkätundersökning till föräldrar till barn med asperger/AST med normalbegåvning. Där framkom att nästan hälften av de svarande varit eller var sjukskrivna för utmattningssyndrom som föräldrarna själva härledde till ansvaret för ett barn med funktionsnedsättning. Nästan en fjärdedel av föräldrarna uppgav att de inte ännu men snart riskerade att drabbas av detsamma. I de fritextsvar som lämnades i enkäten framkom många exempel på att det är skolans oförmåga att hantera barnens funktionsnedsättning som leder till hälsoproblem hos föräldrarna. En tredjedel av föräldrarna som svarade på enkäten menar att de ”ofta” avbryter arbetsdagen på grund av situationer som uppstår kring barnet på grund av dennes funktionsnedsättning.

Det är positivt att regeringen beslutat om nya examensmål för speciallärar- och specialpedagogutbildningarna för att garantera att studenterna får kunskap om och kompetens i neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Nästa steg bör vara att alla lärarutbildningar innehåller kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Flera organisationer, bland annat Hjärnfonden och Attention, har lyft fram att det behövs en bred nationell utbildningssatsning på kunskap om NPF för lärare, rektorer och annan skolpersonal. Detta bör övervägas, liksom behovet av fortbildningsinsatser för lärarassistenter som ska ge särskilt stöd till den här elevgruppen.

Det finns också ett behov av ökad samverkan mellan de olika aktörer som finns runt elever med särskilt stöd. Det bör därför övervägas om skolan ska ha huvudansvaret för en sådan samverkan med sjukvårdens habilitering för att eleven ska få så bra stöd som möjligt samtidigt som föräldrarna avlastas.

Sammantaget finns det anledning att se över skolsituationen för elever med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Åsa Westlund (S)